

استعداد که فقط شغل نیست

گفت‌وگو با خانم فاطمه فیاض
روانشناس و مشاور

کشف استعداد، استعدادیابی و واژه‌هایی شبیه این‌ها کلماتی هستند که حوالی نوجوانی و حتی قبل از آن تبدیل به یک دغدغه مهم در ذهن نوجوانان می‌شوند. نو+جوان، به احترام این دغدغه شما سراغ خانم دکتر فاطمه فیاض، روان‌شناس و مشاور رفته است تا در شفاف‌ترشدن این مسیر مثل همیشه کنارتان باشد.

چرا کشف استعدادها مهم هستند؟

به جهت اینکه تمام مسیر زندگی، برنامه‌ها، اهداف و چگونگی عملکرد را مشخص می‌کند. استعداد، مجموعه‌ای از توانایی‌ها و ظرفیت‌هایی است که خداوند در وجود هر انسانی قرار داده و به واسطه مواجهه با محیط و رفتار، به ظهور و بروز می‌رسند؛ استعداد منجر به عملکرد بهتر انسان، حرکت، رشد، ایجاد رغبت، اراده و انگیزش می‌شود.

ارتباط نوجوانی و کشف استعداد چگونه است؟

نوجوان کم‌کم در ابعاد مختلف از جمله جسم، قدرت ذهن، قدرت ارتباط‌گیری اجتماعی، بروز صفات و شخصیت و حتی میزان استقلال به بزرگ‌ترها شبیه می‌شود. این عوامل باعث می‌شود به سمت شناخت بهتر استعدادش پیش برود. از طرفی، هویت‌یابی خوب وقتی اتفاق می‌افتد که انسان بتواند استعدادهای خود را درستی داشته باشد.

چه عواملی به شناخت دقیق‌تر ما از استعدادهایمان کمک می‌کند؟

هیچ‌کس انزواگرایانه نمی‌تواند به استعدادشناسی برسد، بلکه عامل مهم و کمک‌کننده این است که انسان در دوران نوجوانی خودش را در تعامل با محیط و افراد قرار داده و به کسب تجربه بپردازد. این تعامل باعث می‌شود که بفهمد در چه چیزهایی توانمند و در چه چیزهایی توانمند نیست، به چه چیزهایی علاقه‌مند و به چه چیزهایی علاقه‌مند نیست. در چه موقعیت‌هایی خوب عمل می‌کند، در چه موقعیت‌هایی بد عمل می‌کند. کم‌کم از دل همین ظرافت‌ها شناخت خود حاصل می‌شود.

برای کشف استعداد، نوجوان باید در میدان عمل قرار بگیرد؛ اردوی جهادی، تشکیل کلاس در مسجد و محیط‌های اجتماعی، مسئولیت‌گرفتن در مناسبت‌ها، ارتباط و برنامه برای فامیل، حتی کارآفرینی، تولید و کار اقتصادی هم انجام بدهد

بهترین کسی که می‌تواند استعدادهای نوجوانان را کشف کند چه کسی است؟

بهترین کاشف استعدادها خود نوجوان‌ها هستند؛ به این دلیل که هر کسی خودش را بهتر می‌شناسد، اما به این معنا نیست که ما برای کشف استعدادهايمان از کمک معلمان، مربیان و دوستانمان استفاده نکنیم. گاهی اوقات افراد دیگر بازخوردهایی می‌دهند که خودمان توجه نداشتیم، یا نسبت به دیگران در برخی ویژگی‌ها برتری و تمایز داشتیم و بی‌خبر بودیم. در عین اینکه فرد خودش بهترین کاشف استعدادهايش هست، اما از کمک دیگران باید استفاده کند.

چه عواملی مانع کشف استعدادها هستند؟

اول اینکه حواسمان باشد فشار یا اجبارهایی را که جامعه و محیط اطراف وارد می‌کنند، مدیریت کنیم. نوجوان نباید عجله نکند؛ چون شناخت استعداد تدریجی شکل می‌گیرد. در گذر زمان، با توجه به تجربه‌های زیسته، خودشناسی پیدا کرده و کم‌کم به شناخت استعدادهای خود می‌رسد. ساعات خلوتی را باید برای خود اختصاص بدهیم؛ یک مانع اساسی برای این خلوت‌ها، فضای مجازی است که از خودشناسی واقعی ما را محروم می‌کند. یکی دیگر از مسائلی که مانع خودشناسی و کشف استعدادها می‌شود این است که نوجوان خودش را با دیگران مقایسه کند.. اگر خودمان را با دیگران مقایسه و فضل‌های دیگران را تمنا کنیم، دچار اضطراب و حسرت خواهیم شد.

چه عواملی می‌توانند در مسیر خودشناسی و کشف استعداد یاری‌کننده ما باشند؟

یکی دیگر از مواردی که به شناخت استعداد کمک می‌کند این است که در زندگی و استعدادشناسی‌مان جهت داشته باشیم. جهت مثبت وقتی است که من بخواهم از توانمندی‌ها و استعدادهای و ظرفیت‌هایم در جهت رضای الهی استفاده کنم. جهت منفی وقتی است که من بخواهم از آنها در جهت خلاف رضای الهی استفاده کنم. هر چقدر که بچه‌ها اهداف خوب، مقاصد خوب، مقاصد پایدار، مقاصد اخروی، مقاصد الهی، مقاصدی که از بین نمی‌روند و متزلزل نیستند انتخاب کنند، باعث می‌شود که آنها در جهت شناخت استعدادهایشان سریع‌تر و بهتر عمل کرده و انگیزه کافی داشته باشند.

مسیر شکوفایی استعدادها، از افزایش و امید و انگیزه می‌گذرد. هر چقدر که این امید و انگیزه بیشتر شکوفایی استعدادها بهتر اتفاق می‌افتد. در آخر هم اینکه شکوفایی هر استعدادی نیازمند پشتکار، تلاش و استقامت است. با یکجا نشستن، نه معدنی کشف و نه گنجی استخراج می‌شود.

